

„Ioan Neculce” – Buletinul Muzeului Municipal (1921-1934). Un „corpus” al documentelor ieșene

Ina Chirilă

Efervescența culturală, spiritul asociativ, realizarea unității naționale, reformele politice și sociale, adoptarea unui anumit tip de discurs istoric și integrarea acestuia în diverse domenii de cercetare au constituit la începutul perioadei interbelice mediul prielnic necesar implementării unor noi strategii de promovare a interesului național prin cultivarea conștiinței istorice. În acest context, înființarea de către Primăria Iași, la inițiativa particulară a unor publiciști, profesori din învățământul secundar și funcționari ai administrației locale, a unui așezământ intitulat Societatea culturală, istorico-arheologică „Muzeul orașului Iași” și proiectarea celor trei structuri ale sale: Muzeul Municipal, Biblioteca Municipală, revista „Ioan Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal și Școala de paleografie și epigrafie prezintă poate cele mai originale și îndrăznețe formule de valorificare a patrimoniului istoric local, de educare și de stimulare a preocupărilor istoriografice.

Sufletul Societății ieșene a fost considerat Buletinul „Ioan Neculce”. Dacă la București existau, din 1914, un „Buletin de l` Institut pour l` étude de l` Europe sud-orientale” (devenit din 1924, „Revue historique de sud-est européen”) și o „Revistă istorică” (din 1915), ambele conduse de N. Iorga, alături de alte publicații editate sub egida Academiei Române, iar la Cluj apărea în anul 1921 „Anuarul Institutului de Istorie Națională”, Iașul nu oferise istoricilor decât „Arhiva” Societății Științifice și Literare și revista istorică „Teodor Codrescu”, ambele întrerupte însă odată cu intrarea României în Primul Război Mondial. Așadar, lipsa unei publicații istorice se resimțea tot mai pregnant.

Unele aspecte privind structura, conducerea, patrimoniul și localul Societății au fost reconstituite în anii din urmă în cuprinsul unui studiu¹, precum și într-un subcapitol al unei teze de doctorat². Textul de față reia, într-o formă mult adăugită, prezentarea publicației interbelice, analizând contextul istoriografic al perioadei, scopul și obiectivele stabilite de fondatori. Demersul nostru capătă o justificare în condițiile în care astăzi

1. Ina Chirilă, *Societatea culturală, istorico-arheologică „Muzeul orașului Iași”*. *Destinul unei instituții uitate*, în „Ioan Neculce”, Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei (serie nouă), Iași, XVI-XVIII, 2010-2012, p. 177-208.

2. *Eadem*, Gh. Ghibănescu – *cercetător al istoriei Moldovei medievale*, teză de doctorat coordonată de Ștefan S. Gorovei, 2018.

revista, reînviată în 1995 sub egida Complexului Muzeal „Moldova” și reluată acum de Muzeul Municipal „Regina Maria”, își propune o primenire în acord cu tradiția și cerințele actuale.

Potrivit statutelor, revista s-a tipărit sub patronajul Societății „Muzeul Municipal”, având drept obiectiv publicarea de studii și documente istorico-arheologice. Denumirea fusese atribuită de „dragul de a o lega de cel mai mare cronicar moldovean, dar moldovean curat în cuget și simțire, cronicarul care ne-a dat legendele frumoase despre Ștefan și urmașii săi”³. Credem că alegerea numelui lui Ion Neculce, oarecum subiectivă, se datorează nu doar operei lăsate de cărturar, ci și originii sale certe, fiind născut într-un sat din județul Iași⁴.

Deși Gheorghe Ghibănescu a fost numit director al Buletinului, în primii ani s-au ocupat de editare toți membrii comitetului Societății, anume Sever Zotta, N.A. Bogdan, Mihai Costăchescu, A.D. Atanasiu, fiecare dintre ei având experiența redactării unei reviste proprii⁵ sau făceau parte din comitetele de redacție ale altor publicații. Acum „în vremurile nouă, care au frământat întreg sufletul românesc și a iscodit infinite energii și voinți”, animați de crezul popular că „mult pot face puținii buni împreună”, au ales să experimenteze tipărirea unui singure reviste, care să le adune și valorifice preocupările științifice.

Mai mult, revista venea să compenseze locul lăsat gol de revista Societății „Arhiva”, care, deși încă din 1908 devenise o revistă de istorie, în sens larg, cu preocupări privitoare la disciplinele auxiliare: etnografie, diplomatică, genealogie, și-a întrerupt apariția la începutul războiului, ultimul director al revistei fiind nimeni altul decât Gheorghe Ghibănescu. Se statua că Buletinul putea cuprinde până la 500 de pagini anual, urmând să publice, în primul rând, acte de proprietate referitoare la Iași, inscripții de pe clopote, acte ale bisericilor din Iași, precum și imagini fotografice ale lespezilor funerare, fotocopii, planșe, hărți⁶. Așadar, în jurul Muzeului se constituise o campanie de adunare, cercetare și editare a diferitor izvoare istorice, Societatea atribuindu-și prerogativele unui „institut” de cercetare, animat de pasiunea pentru cercetarea și valorificarea documentelor.

Cu o popularitate restrânsă la semnalarea individuală a activității istoriografice a fiecărui membru, din exterior, Societatea reflecta imaginea unei grupări elitiste de salon, în care accentul era pus preponderent pe administrarea și valorificarea fondului patrimonial. Istorici și arhiviști deopotrivă, editorii buletinului, la fel ca în zilele noastre, erau convingși că menirea unui instituții cu valențe științifice și cultural-educative trebuia să transcendă limita impusă de necesitatea tezurizării pieselor patrimoniale adunate, păstrate în bune condiții și sistematic catalogate. Instituții precum Muzeul sau Arhivele nu trebuiau să fie instituții „moarte”. Personalul avea „obligațiunea morală de a contribui cu informațiile sale la cunoașterea, lămurirea și deslegarea problemelor istoriei naționale”⁷. Salvarea

3. „Ioan Neculce” *Buletinul Muzeului Municipal* (în continuare: *IN*), fascicula 1(1921), p. IV.

4. Sat Prigoreni, azi Ion Neculce, situat în apropiere de Târgul Frumos.

5. N.A. Bogdan, „Lupta pentru viață”, *Revistă sociologică și literară*, (1903-1905); Sever Zotta, „Arhiva Genealogică” (1912-1913); A. D. Atanasiu, „Arta Românească” (1913-1914); Gheorghe Ghibănescu, „T. Codrescu”, *Revistă istorică* (oct. 1915-oct. 1916; 1933-1936).

6. *IN*, fascicula 1 (1921), p. 160.

7. Constantin Moisil, *Un program de muncă*, în „*Revista Arhivelor*”, I (1924), nr.1, p.1-2. Vezi mai multe la Paul E. Michelson „*Un program de muncă*”: Constantin Moisil and Founding of „*Revista Arhivelor*”, 1923-1926, www.arhivele.ro/revista. Observații similare se pot constata la Nicolae Iorga, *Despre adunarea și tipărirea izvoarelor relative la Istoria Românilor. Rolul și misiunea Academiei Române*, în *Prinos lui D. A. Sturdza*, București, 1903; Ioan Bogdan, *Istoriografia română și problemele ei actuale*, București, 1903, Constantin Giurescu, *Considerații asupra istoriografiei românești în ultimii douăzeci de ani*, în „*Revista Istorică*”, 12 (1926), p. 137-185.

mărturiilor istorice însemna nu doar colecționarea, conservarea pe rafturile Muzeului sau Arhivelor, ci și valorificarea lor prin expunere sau editarea tematică în acord cu disciplinele auxiliare ale istoriei: genealogia, numismatica, folclorul, epigrafia, domenii explorate de școala istoriografică pozitivistă etc. Prin urmare, activitatea administrativă a membrilor Societății era dublată de o preocupare eminentă științifică.

Prin Buletinul „Ioan Neculce”, izvoarele adunate în Muzeu și Arhive puteau „să vorbească”, prin cercetătorii lor, în avantajul istoriei locale și generale, anticipând nu cu foarte mult timp apariția „Revistei Arhivelor”, la care membrii fondatori ai Muzeului au ales să colaboreze⁸ încă de la primele numere apărute la începutul anului 1924⁹. Deși paginile revistei erau deschise colaboratorilor din afara Societății, accesul la piesele muzeale și arhivistice pentru valorificarea lor științifică era rezervat membrilor comitetului director, care alegeau să difuzeze informațiile în numele lor propriu și în alte reviste de prestigiu¹⁰.

Publicația era instrumentul prin care se valoriza trecutul fostei capitale a Moldovei. Adepți ai istoriei pozitviste, dominantă în mediul cultural ieșean, în anii 1880-1890¹¹ și în acord cu moda scrierilor monografice, pentru membrii Societății, publicarea studiilor, dar, mai cu seamă, redarea în extenso a ineditului material istorico-arheologic despre Iași reprezenta cea mai bună variantă prin care se putea realiza, finalmente, o istorie completă a orașului. Concepția privind metodologia întocmirii unei asemenea monografii pentru orașul Iași a fost clar expusă de Gheorghe Ghibănescu în recenzia privitoare la monografia orașului Botoșani, scrisă de Artur Gorovei. Redăm întocmai fragmentul care este cât se poate de relevant: „noi, cei din jurul lui „Ioan Neculce”, am înțeles că e bine a da întâi materialul diplomatic intern, zapise, ispisoace de vânzări de case, pentru a face apoi din ele sinteza târgului Iași. Dintr-o serie de documente interne ce privesc casele, ulițele, oamenii, noi vom putea ști ceva mai mult și mai precis despre Iașii vechi, decât așa, după câteva biserici și amintiri de călători”¹². Practic, Societatea Muzeului Municipal relua un proiect mai vechi asumat în mod colectiv, ca deziderat al unor societăți particulare, sau individual, la propunerea administrației locale¹³.

8. Propunerea de colaborarea a venit din partea directorului Arhivelor Statului, Constantin Moisil, fiind comunicată membrilor prin Sever Zotta, în ședința din 19 noiembrie 1923, cf. *IN*, fascicula 4 (1924), p. 284.

9. N.A. Bogdan, *Pamflete politice împotriva lui Mihail Gr. Sturdza-vodă*, în „Revista Arhivelor”, I (1924-1926), nr. 1, p. 31-38. Sever Zotta, *Despre Neamul Cantemireștilor*, *loco cit.*, p. 61-72; continuarea în „Revista Arhivelor”, I, (1924-1926), nr. 3, p. 316-327; Gh. Ghibănescu, *Din documentele moșiei Urdești*, *loco cit.*, nr. 1, p. 117-120; M. Costăchescu, *Trei urice vechi moldovenești*, *loco cit.*, p. 121-124; Alexandru Băleanu, *O scrisoare din anul 1853 a profesorului Nifon Bălășescu către Grigore Ghica, Domnul Moldovei*, *loco cit.*, p. 105-108.

10. N.A. Bogdan, *Un testament ca nu multe altele*, în „Arhiva”, vol. XXVIII, anul 1921, p. 83-85 (se relatează despre un testament scris pe o placă ovală de argint, găsită în sertarele Primăriei și predată Muzeului Municipal. Se redă textul: „Iracliea Dobranici, din 1848, pentru nepoții ei, Elena și Constantin).

11. C. I., recenzie la Prof. Dr. N. Leon, *Amintiri*, „Viața Românească”, Iași, 1922, în „Viața Românească”, anul XIV, 1922, septembrie nr. 9, p. 451.

12. Gh. Ghibănescu, Artur Gorovei, *Monografia orașului Botoșani, 1927*, în *Recenzii*, *IN*, fascicula 6 (1926-1927), p. 410.

13. Cel dintâi plan al Monografiei orașului Iași fusese dezbătut în cadrul ședinței, din 13 mai 1894, a Societății Științifice și Literare „Arhiva”, la care participaseră Gheorghe Ghibănescu, A.D. Atanasiu, A.D. Xenopol, V.C. Buțureanu, Dr. N. Leon, A.C. Cuza, I. Tanoviceanu, N. Beldiceanu, T.T. Burada, Gr.C. Buțureanu, V.I. Atanasiu ș. a. Fiecare dintre aceștia planificaseră să elaboreze câte un capitol sau secțiune din textul lucrării (N.A. Bogdan, *Orașul Iași...*, 1913, p. 496). Peste ani, s-a constatat că, din toți, doar Gheorghe Ghibănescu publicase câteva extrase din Letopisește, în foiletoanele „Evenimentului” și articolul Originile Iașilor, studiu istoric (extras din „Arhiva”), Iași, 1904. În același an, N.A. Bogdan a publicat la propunerea primarului Iașului, Constantin B. Pennescu, cea dintâi monografie intitulată *Orașul Iași*, odinioară și astăzi, pe care o va reedita după aproape 10 ani de cercetare solitară. Dar, după cum recunoștea chiar autorul, nici această ediție nu răspundea exigențelor, astfel că, alături de noii săi colegi, și-a propus să reediteze volumul, iar Buletinul trebuia să reprezinte o primă etapă în acest demers. Însă cu toate eforturile depuse, proiectele unei lucrări monografice monumentale nu au mai fost realizate. Dintre lucrările monografice recente se disting cele alcătuite de Dan Bădărău, Ioan Caproșu, *Iașii vechilor zidiri până la 1821*, 1973, Ed. a II-a, revăzută, Iași, Ed. Demiurg, 2007 și

La propunerea lui Gheorghe Ghibănescu¹⁴, Buletinul a publicat studii și izvoare cu referință la locuri, lucruri și așezăminte vechi și apoi la individualități care au ilustrat viața Iașilor „cu puternica lor personalitate”, păstrând, astfel, în linii mari, tematica adoptată în revista proprie¹⁵. Cele nouă fascicule (ultima în două părți), tipărite între anii 1921-1934, reprezintă, fiecare, volume propriu-zise de documente, rămase până astăzi de referință. Diversitatea categoriilor, aria cronologică și tematică a surselor documentare publicate obligă pe cercetători, de aproape o sută de ani să recurgă la această indispensabilă sursă de informații. Editorii volumelor selectau cu interes actele de proprietate urbană, textele inscripțiilor culese de la biserici, de pe icoane, veșminte, obiecte de cult, clopote și morminte, notițele de prin cărți, știrile despre Iași din cronicari și călători străini, referințele despre biserici, bresle, categorii sociale etc. Fiecare fascicolă este structurată în șase sau nouă capitole. Prima este rezervată studiilor, a doua editării de documente, cu trei secțiuni: locuri, lucruri și persoane. Urmează manuscrisele, inscripțiile și notițele de pe cărțile bisericești, mărturiile despre Iași în cronicari și călători străini, recenziile cărților și revistelor importante din țară. Așadar, constatăm că prin Buletin editorii au stabilit câteva direcții de cercetare: valorificarea documentelor statistice, a izvoarelor narative (cronici românești și străine), mărturiilor călătorilor străini, editarea documentelor și a inscripțiilor și a însemnărilor de pe cărți, direcții care vor fi reluate și continuate de generațiile viitoare.

Fără a declara concurență Muzeului de Antichități și publicației sale de mai târziu¹⁶, membrii Societății Muzeului orașului Iași își etalau preocupările arheologice, publicând în paginile Buletinului rezultatele săpăturilor efectuate în oraș. Exemple în acest sens sunt articolul lui N.A. Bogdan, în care publica integral procesul-verbal al săpăturilor făcute în interiorul Bisericii Bărboi, unde fusese descoperit mormântul lui Ioniță Sturza Vodă¹⁷, și un studiu al numismatului bănățean Valentin Bude¹⁸.

Cu excepția fasciculei 9, toate numerele cuprind un capitol în care este prezentată partea administrativă, cu toate lucrările comitetului, dezbaterile, procesele-verbale întocmite și comunicările membrilor. Începând cu fascicola 3, a fost introdus un capitol numit Varia

Istoria orașului Iași, volumul I, autori: C. Cihodaru, V. Cristian, M. Dinu, V. Neamțu, M. Petrescu-Dâmbovița, Gh. Platon, D. Rusu, M. Timofte, redactori responsabili Constantin Cihodaru, și Gheorghe Platon, Iași, Ed. Junimea, 1980; Iași. Monografie, elaborată de Ion Șandru, C. Mihăilescu, V. Băcăuanu, ș.a., Iași, 1987, 312 p.; Al. Andronic, Iași până la mijlocul secolului al XVII, geneză și evoluție; Iași, Ed. Junimea, 1986, 143 p. Și totuși, în percepția publică ieșeană, sinteza lui N.A. Bogdan a rămas lucrarea de referință. Acesta din urmă a încercat să întocmească o a treia ediție, în care urmau să fie incluse noi capitole: Junimea, Iașul în 1916- 1918 (Iașul leagăn al unirii neamului românesc), Descrierea Iașului în versuri și proză etc. Manuscrisele acestor capitole au fost împărțite și predate de soția sa Arhivelor din Iași și Bibliotecii „M. Eminescu”, în așteptarea cercetătorilor capabili să îi îndeplinească visul. În 1944, la propunerea lui Ath. D. Gheorghiu, librar – editor și proprietar al editurii „Cartea Moldovei”, aceasta a propus primarului Constantin Ifrim remunerarea unui grup de cercetători format din Adrian Pascu, Grigore Scorpan, Rudolf Suțu, Constantin Turcu, Gheorghe Ungureanu, Camil Vasiliu, pentru redactarea celei de a treia ediții a monografiei lui N. A. Bogdan. Librarul se angaja să suporte cheltuielile de tipar. Administrația municipală a acceptat cu entuziasm propunerea, cercetarea a început întreg materialul de documente și clișee fiind oferit de văduva lui N.A. Bogdan comisiei, care a reușit doar să întocmească structura lucrării. Rezumatul celor 12 capitole a fost dat publicității cu scopul obținerii de subscripții. Apelul semnat de Ath. Gheorghiu, în N.A. Bogdan, Orașul Iași, Ediția a III-a, revăzută și adăugită de Pascu Adrian, Scorpan Grigore, Suțu Rudolf, Turcu Constantin, Ungureanu Gheorghe, Vasiliu Camil, Iași, Ed. „Cartea Moldovei” Ath.D. Gheorghiu, 1944, două file de început nenumerate. Din motive necunoscute, proiectul a fost întrerupt. Singura realizare a librarului a fost tipărirea unui album cu imagini ale monumentelor din oraș.

14. *IN, Prefața*, fascicola 1 (1921), p. 1.

15. *Vezi*, pentru comparație, „Teodor Codrescu”, anul I, nr. 3, 1915, nr. 1 (cu următoarele secțiuni: *Documente slavo-române; Inscripții, Manuscripte, Spițe de neam, Recenzii, Bibliografie*).

16. „Arta și Arheologia”, editată de Orest Tafrali între anii 1927-1938.

17. *IN*, fascicola 3 (1923). p. 213-214

18. *Un mic tezaur de monede, găsit în Tătărași, Iași*, în *IN*, fascicola 3 (1923), p. 234-235.

în care erau publicate documentele ce depășeau aria tematică enunțată inițial. Simpla parcurgere a cuprinsului fiecărui fascicol oferă măsura efortului depus de-a lungul existenței publicației de către fiecare membru și colaborator în parte, precum și imaginea formării, organizării, maturizării, dar și a destrămării acestei Societăți.

Editorii constanți ai Buletinului au fost istoricii, profesori, majoritatea din învățământul secundar, Teodor T. Burada, Alexandru Băleanu, Gheorghe Ghibănescu, Sever Zotta și Mihai Costăchescu, și, desigur, N.A. Bogdan. Pe lângă persoanele cu notorietate, revista Muzeului a promovat pe viitorii arhiviști, precum Mihai Costăchescu, Ilie Minea, A. Brandia, M. Burghelea, Traian Ichim, profesorul Valentin Bude, Gheorghe Ungureanu¹⁹. Însă cele mai multe texte aparțin directorului, Gheorghe Ghibănescu, de aceea unii dintre contemporani i-o atribuiă în exclusivitate. În „clasament”, era urmat de Mihai Costăchescu, Sever Zotta și N.A. Bogdan. De fapt, membrii fondatori erau autorii permanenți ai studiilor și documentelor editate în revistă, paginile sale nefiind onorate de vreun istoric consacrat sau profesor universitar. Nu știm motivul pentru care editorii nu și-au asociat printre colaboratorii fideli un profesor de la Universitate. Singura implicare notabilă a fost cea a lui Ilie Minea, sosit de curând la Iași, pentru a ocupa catedra de Istorie a Românilor, și care va publica în Buletin două studii²⁰. În scurt timp, din motive necunoscute, se va retrage, pentru a înființa mai târziu propria revistă de cercetări istorice.

Dincolo de satisfacțiile intelectuale inerente oricărei activități științifice, contribuțiile autorilor erau remunerate, însă, adeseori, colaboratorii renunțau la indemnizația ce li se cuvenea, banii fiind virăți pentru abonamentele la Buletin pe numele lor²¹. Apariția Buletinului se datora subvențiilor acordate de Primărie, Ministerul Cultelor și Artelor²², donațiilor, dar și veniturilor realizate din abonamente și vânzări. Printre abonații acestei reviste se numărau importante persoane fizice și instituții de învățământ, administrative și religioase din oraș și din țară²³. În acest scop, membrii comitetului lansau adevărate campanii de publicitate. Primul număr al Buletinului a fost tipărit în peste 1.000 de exemplare²⁴. De tipărirea, vânzarea și distribuirea publicației s-au ocupat Gheorghe Ghibănescu și Traian Ichim²⁵. Apariția revistei a fost posibilă atâta vreme cât existau sursele financiare necesare, iar acestea erau adeseori susținute prin relații de colaborare și prietenie. Obținerea de subvenții era prima grijă a directorului Buletinului, care valorifica orice oportunitate, din postura sa de istoric și om politic²⁶. Liviu Sadoveanu, o rudă a celebrului scriitor, era o cunoștință mai veche a profesorului Ghibănescu și a lui A.D. Atanasiu. În 1920, împreună cu alții profesori au fondat Cooperativa Corpului Didactic din Iași. Așa se explică de ce primele numere ale Buletinului „Ioan Neculce” au fost tipărite la Atelierele Grafice „Lumina Moldovei”, instalate în încăperile hotelului „Bejan”, banii pentru acest serviciu fiind încasați de reprezentantul ei, Liviu Sadoveanu²⁷. Începând cu numărul cinci, Buletinul este tipărit de editura „Vieții Românești”, probabil la intervenția

19. *IN*, fascicula 7 (1928), p. 126-134.

20. Ilie Minea, Primii pârcałabi moldoveni din Chilia. O interpretare a cronicii lui Ureche, în *IN*, fascicula 3(1923), p. 187-188. *Idem*, O cronică leșească a Moldovei, loco cit., p. 188-192.

21. ANI, fond Muzeul Municipal Iași, dosar 4/1921, f. 1, 2; 1/1921, p. 19, dosar 3/1922, f. 100-101.

22. *Ibidem*, dosar 3/1924, f. 10.

23. *Ibidem*, dosar, 1/1921, f. 13-15.

24. *Ibidem*, f. 33.

25. *Ibidem*, dosar 1/1927, f. 90-101; 1/1928, f. 59-64; 1/1929, f. 16.

26. În 1925 a obținut o subvenție de 10.000 de lei de la prietenul său, Alexandru Lapedatu, titular la Ministerul Cultelor și Artelor din octombrie 1922 - martie 1926 (Dumitru Ivănescu, Virginia Isac și Sorin D. Ivănescu, *Mihai Costăchescu. Corespondență*, Iași, Editura „Junimea”, 2003, p. 110 (în continuare: *Mihai Costăchescu. Corespondență*)).

27. ANI, fond Muzeul Municipal Iași, 1/1924, f. 18, 22, 29, 32, 34, 47, 48.

lui Ghibănescu, care își va publica aici câteva volume din Surete și izvoade. Tipografia va oferi serviciile doar pentru patru fascicole, pentru că, după anul 1930, din motive multiple, Societatea „Viața Românească” se va muta la București. Problemele editurii, complicate și de lipsa banilor datorati de Societatea „Muzeul Municipal”, au impus împărțirea fascicolei 9 a Buletinului „Ioan Neculce”, în două părți. Prima parte, în care se cuprindeau doar studii, a fost editată în 1931. Cea de-a doua a fost publicată mai târziu, în 1934, la intervenția lui Gheorghe Ghibănescu și Mihail I. Kogălniceanu²⁸. Tipărirea acestei părți s-a datorat contribuției benevole a „Cercului ieșenilor” din București, al cărui președinte era Grigore Trancu-Iași, cerc din care făcea parte și Gheorghe Ghibănescu încă de la înființare.

În 1939, G.T. Kirileanu, fost elev al istoriografului, de la care a prins pasiunea pentru folclor, își exprima regretul că „s-a întrerupt o publicație atât de folositoare împreună cu Muzeul” și propunea prietenului său Mihai Costăchescu să publice fascicola 10 din Buletin, dedicată memoriei lui Ghibănescu, și ultimul număr din „Teodor Codrescu”, care să cuprindă toate articolele celui dispărut „îngropate”²⁹ în ziarele „Opinia” și „Evenimentul”³⁰. Din păcate, fascicola 10 nu a mai apărut, iar propunerea lui G.T. Kirileanu a rămas fără efect, așa cum nu a avut ecou nici propunerea istoricului Ștefan Berechet, adresată direct lui Mihai Costăchescu, în 1933, de a fi autorul unui volum omagial, potrivit obiceiului „cel nou al lumii apusene”³¹.

Abia în anul 1995 s-a materializat ideea tipăririi unei serii noi a buletinului „Ioan Neculce”, de această dată ca publicație a Muzeului de Istorie a Moldovei din cadrul Complexului Muzeal „Moldova” din Iași. Fără a oferi prea multe detalii care să explice continuitatea, directoarea Rodica Radu, care, din coincidență, își avea originea familială în același sat (Gugești) în care se născuse și fostul director al Buletinului justifică preluarea titlaturii și a programului ca o „perpetuare peste decenii a unei moșteniri culturale căreia actuala instituție muzeală îi datorează, în parte, individualitatea vocației în ansamblul instituțiilor culturale ieșene”³².

Din perspectivă istoriografică, cele nouă volume (ultimul în două părți) reprezintă primul corpus al documentelor medievale privitoare la istoria orașului Iași, apărut din nevoia cunoașterii temeinice atât a evoluției istorice a celui mai mare și mai important oraș moldovenesc, cât și a istoriei medievale a Țării Moldovei. Buletinul reprezintă rezultatul concret al unei ample acțiuni de adunare și organizare tematică a materialului documentar răspândit în arhive particulare și publice. Precaritatea organizării instituționale și lipsa instrumentarului arhivistic (cataloage, îndrumătoare, inventare) și a unei metodologii de editare unitare nu i-au descurajat pe Gheorghe Ghibănescu, N.A. Bogdan, Mihai Costăchescu, Sever Zotta, A. Băleanu și Traian Ichim în tentativa lor de a întocmi o operă documentară ce viza exhaustivul. Realitate sesizată de către istoricii Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc³³, care au reluat metodic și în condiții favorabile procesul editării documentelor privitoare la istoria orașului Iași, reușind să publice, deloc surprinzător, tot sub egida Primăriei Iași, alte 10 volume de documente, întregind,

28. Mihai Costăchescu. Corespondență, p. 285.

29. *Ibidem*.

30. Ziare din Iași la care a colaborat Gh. Ghibănescu.

31. Ștefan Berechet, Recunoștință, în „Vremea școlii”, anul IV, nr. 5, mai 1933, Iași, 1934, p. 148.

32. Rodica Radu, [Prefața], „Ioan Neculce”, Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei (serie nouă), anul I, 1995, Iași, 1995, p. III.

33. *Documente privitoare la Istoria orașului Iași*, vol. I, *Acte interne (1408-1660)*, editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, Editura „Dosoftei”, Iași, 1999, *Introducere* semnată de Ioan Caproșu, p. V.

„Ioan Neculce” – Buletinul Muzeului Municipal (1921-1934). Un „corpus” al documentelor ieșene

astfel, efortul predecesorilor în domeniu. Revista „Ioan Neculce” a fost cea mai longevivă și mai importantă operă a Societății „Muzeul orașului Iași”, marcând în istoriografia ieșeană debutul unor direcții de editare și organizare tematică a materialului documentar inedit. În epocă, realizările istoriografice ale Buletinului au fost, din motive diferite, doar ocazional și nuanțat remarcate, dovedindu-și însă valoarea în timp.